

КОНВЕРГЕНТНА МУЗИЧНА ОСВІТА: ІННОВАЦІЇ ТА МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД

CONVERGENT MUSIC EDUCATION: INNOVATION AND AN INTERDISCIPLINARY APPROACH

У статті досліджується трансформаційний потенціал конвергентної музичної освіти - сучасного підходу, який інтегрує музику з різними дисциплінами для покращення міждисциплінарного навчання та адаптивності студентів. Подолання розриву між традиційною музичною освітою та сучасними освітніми потребами сприяє розвитку креативності, критичного мислення та практичних навичок. Спираючись на міжнародні приклади, висвітлено діяльність El Sistema у США, де акцентовано увагу на соціальній вплив музичної освіти, та європейські ініціативи, такі як Jeunesses Musicales International та ExTra! Exchange Traditions, які зосереджені на культурному обміні та збереженні музичної спадщини. Інноваційні південнокорейські методики прагнуть до інтеграції музики з літературою, географією та соціальними науками, пропонуючи власне розуміння міждисциплінарних стратегій STEAM. В коледжі Берклі наявні програми, де передові технології та інтерактивні медіа допомагають формувати фахівців, що спеціалізуються на написанні музики до відеоігор. Щодо української освітньої практики окреслено можливості адаптації та інновацій з використанням цих моделей, включаючи міждисциплінарні проекти, що включають традиційну музику та впровадження цифрових платформ, таких як Moodle та Microsoft Teams, для спільного навчання. Однак залишаються значні виклики, зокрема недостатня технологічна інфраструктура, обмежена підготовка викладачів та фінансові обмеження. Для вирішення цих проблем рекомендується активно залучати ті можливості, які надає міжнародне партнерство, грантове фінансування. Необхідна розробка професійних навчальних програм для підтримки ефективного впровадження конвергентної музичної освіти. Результати дослідження підкреслюють його потенціал для переосмислення освітніх парадигм, сприяння культурному взаєморозумінню, інноваціям та готує до професійної діяльності та викликів, що в ній виникають перед фахівцями.

Ключові слова: конвергентна освіта, музика, мистецтво, інновації, STEAM, трансформація, міждисциплінарність.

The article explores the transformative potential of convergent music education, a modern approach that integrates music with various disciplines to enhance interdisciplinary learning and student adaptability. By bridging the gap between traditional music education and contemporary educational demands, this approach fosters creativity, critical thinking, and practical skills. Drawing on international examples, the article highlights El Sistema's activities in the United States, which focus on the social impact of music education, as well as European initiatives such as Jeunesses Musicales International and ExTra! Exchange Traditions, which emphasize cultural exchange and the preservation of musical heritage. Innovative methodologies in South Korea seek to integrate music with literature, geography, and social sciences, offering a unique perspective on interdisciplinary STEAM strategies. Berklee College features programs where advanced technologies and interactive media train professionals in composing music for video games. In the context of Ukrainian educational practice, opportunities for adaptation and innovation are identified, including interdisciplinary projects that incorporate traditional music and the implementation of digital platforms such as Moodle and Microsoft Teams for collaborative learning. However, significant challenges persist, including insufficient technological infrastructure, limited teacher training, and financial constraints. To address these issues, the article recommends actively pursuing opportunities through international partnerships and grant funding. It also emphasizes the need to develop professional curricula to support the effective implementation of convergent music education. The findings highlight the potential of this approach to redefine educational paradigms, foster cultural understanding and innovation, and prepare students for professional challenges and demands.

Key words: convergent education, music, art, innovation, STEAM, transformation, interdisciplinarity.

УДК 787.61: 376.3
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/77.37>

Сологуб В.Д.,
канд. пед. наук,
викладач кафедри музично-інструментальної підготовки
Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

Постановка проблеми. Інтеграція знань з різних дисциплін, відома як конвергенція, набуває все більшого значення в освітньому процесі. Цей підхід відходить від традиційних, розрізнених методів навчання до більш цілісної та міждисциплінарної моделі, яка заохочує інноваційний підхід та готує студентів до працевлаштування у сучасному світі. Даний напрямок лише починає набувати розвитку та поширення в сучасній педагогіці. Однією з головних переваг конвергенції знань у контексті мистецької освіти є здатність розширювати творчі межі. Використовуючи знання з різних галузей, таких як цифрові технології, культурологія, студенти музичних спеціальностей отримують доступ до нових методів та інструментів, які збагачують їхнє творче становлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У статті О. Небоги «Технологічна диверсифікація музичної освіти: погляди сучасних зарубіжних дослідників» розглядається використання інформаційно-цифрових технологій, таких як віртуальна реальність, штучний інтелект і симуляційні платформи, для модернізації традиційних методів навчання музикантів в закордонній практиці. В монографії «Динаміка розвитку інтелектуальних здібностей обдарованої особистості у підлітковому віці» під редакцією О. Бузова аналізується зв'язок між інтелектуальними здібностями та особистісними характеристиками, досліджуються гендерні й вікові відмінності у структурі інтелекту. Автори наголошують на важливості інтегративного підходу до аналізу когнітивних і особистісних характеристик

обдарованих дітей. В статті Л. Капранової «Креативність мислення як запорука прийняття нестандартних бізнес-рішень» досліджується значення креативного мислення для ухвалення інноваційних рішень, підкреслюючи його роль у формуванні адаптивності та аналітичних навичок, які важливі для освіти та бізнесу. У статті «Інтеграційні процеси в освітніх системах України, Заходу і Республіки Корея» О. Кім аналізує інтеграційні підходи в освітніх системах України, Західної Європи та Південної Кореї, наголошуючи на розширенні STEM до STEAM через гуманітарно-естетичний компонент та інтеграцію культурного контексту. Н. Руденко та С. Зайцева у публікації «Впровадження елементів Steam-освіти на заняттях з іноземної мови в умовах онлайн-навчання» розглядають використання STEAM-елементів у онлайн-заняттях з іноземної мови, підкреслюючи розвиток критичного мислення та міждисциплінарного підходу.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питання залучення принципів конвергентного підходу у музичній освіті, взаємозв'язку між музичною підготовкою та іншими галузями знань досі не здобуло достатнього висвітлення в сучасній педагогіці. Осмислення даного питання сприятиме переосмисленню традиційних підходів до підготовки музикантів й дозволить запропонувати нові моделі підготовки фахівців, здатних адаптуватися до викликів сьогодення. Разом із потенційними перевагами конвергентного підходу існують і виклики. Зокрема, обмежений доступ до сучасних цифрових технологій у навчальних закладах, низька підготовка викладачів до роботи з міждисциплінарними методами та можливе переважання учнів через одночасне опанування кількох галузей знань.

Мета статті є аналіз концепції конвергентної музичної освіти, визначення її ключових інновацій та принципів міждисциплінарного підходу, а також окреслення перспектив впровадження цих практик у навчальні процеси для розвитку творчих, адаптивних та критичних навичок студентів.

Виклад основного матеріалу. Сучасний світ стрімко розвивається під впливом технологічного прогресу, який змінює наше середовище і висуває нові вимоги до навичок та адаптивності. У цьому контексті конвергентна освіта постає як цілісний підхід, що інтегрує різні галузі знань для підготовки людей до міждисциплінарних викликів цифрової епохи. Якщо зануритись у історію розвитку освітніх принципів, то виявляється, що диференціювання наук та мистецтв відбулось відносно нещодавно, адже у добу античності панував інший підхід. Про це зазначають вітчизняні дослідники: «поділ науки, мистецтва та добродесної діяльності у давнину був умовним і з часом суттєво змінювався. Так, наприклад, астрономія та історія упродовж певного часу були зараховані не до

наук, а до високих мистецтв. Сучасне уявлення про те, що належить до мистецтв, до наук і до сфери практичної діяльності, утвердилось в європейській свідомості декілька століть тому» [1, с. 9]. Наразі наростає необхідність сприяти розвитку міждисциплінарних галузей та вміння оперувати різного типу знань та навичок. Замкнена система навчання наразі виявляє свою вразливість та обмеженість. Саме тому поступово впроваджуються умови задля формування конвергентної освіти. Освітній вплив конвергенції дозволяє студентам адаптуватися до соціокультурних і технологічних трансформацій, впроваджуючи інновації. «Традиційне музичне навчання поступово поступається місцем різноманітним новітнім видам навчання із залученням інформаційних технологій: цифрових пристроїв, комп'ютерних ігор, віртуальної реальності, різних симуляцій та мережевих навчальних платформ, штучного інтелекту, системи автоматичного керування, застосунків і под» [4, с. 262]. В сучасній освіті поширення набуває STEM-технологія (Science, Technology, Engineering, Mathematics), яка спрямована на об'єднання знань і концепцій із різних навчальних предметів. Вона вважається одним із сучасних і перспективних підходів в освіті. Проте надалі виявилось доцільним включати і мистецький компонент. Про це зазначає О. Кім: «Подальші дослідження виявили доцільність долучення також і предметів гуманітарно-естетичного циклу, що призвело до появи більш розширеної технології STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics)» [3, с. 107]. Поняття «STEAM Education» трактується з різних перспектив: як ініціатива, спрямована на впровадження інноваційних методів викладання, як практики, що інтегрують різні дисципліни для вирішення практичних завдань, як спосіб комплексного підходу до освіти або навіть як самостійна освітня парадигма. Приклади впровадження STEAM-освіти у музичній сфері вже демонструють ефективність міждисциплінарного підходу. Зокрема, у США використовують проекти, які об'єднують знання астрономії та музики через цифрові інструменти, такі як Sonic Pi. В Україні перспективним є створення інтерактивних таборів, що залучають молодь до створення музичних композицій із природничою тематикою.

Конвергентна музична освіта ґрунтується на інтеграції різних дисциплін, технологій та методологій для розвитку творчих та адаптивних навичок у студентів. Основним принципом конвергентної музичної освіти є міждисциплінарність, коли музика поєднується з такими галузями, як культурологія, психологія, технології та соціальні науки. Наприклад, вивчення взаємозв'язку між музикою та історією культури дозволяє учням контекстуалізувати своє мистецтво та надати йому ціннісно-концептуального характеру. При цьому доцільним

є впровадження неформальних та експериментальних форматів взаємодії. «Такі форми організації навчання, як викладання за темами, клуб, симуляція реального досвіду, навчання за допомогою навмисної гри дозволяє студентам досліджувати, ставити питання і вирішувати завдання» [5, с.280].

Використання цифрових технологій є ще одним наріжним каменем конвергентної музичної освіти. Завдяки використанню віртуальної реальності, штучного інтелекту і мультимедійних платформ виникають нові способи взаємодії з музикою, які сприяють створенню гібридних мистецьких форм. Сучасні цифрові інструменти, такі як *Virtuoso VR*, забезпечують нові формати навчання, дозволяючи учням занурюватися в процес диригування оркестром через віртуальну реальність. Штучний інтелект, наприклад, *Ampex Music*, допомагає студентам вивчати структуру музичних композицій, автоматично генеруючи мелодії на основі заданих параметрів. Програмне забезпечення *SmartMusic* дозволяє учням практикувати виконання музичних творів із динамічним зворотним зв'язком. Це може стати основою для інтеграції технічних інструментів у традиційне навчання.

Прикладом результату подібного інтегрування є мультимедійні інсталяції. Не менш важливим є висвітлення музичних творів з точки зору естетичного, технічного та соціокультурного рівнів, що сприяє розробці інноваційних рішень. Потреба щодо формування креативних підходів є такою, про яку з необхідністю зазначають сучасні дослідники. Л. Капранова вказує наступне: «творчі мислителі мають здатність мислити нестандартно та встановлювати зв'язки між, здавалося б, непов'язаними концепціями. Вони можуть бачити закономірності та зв'язки, які інші можуть не помітити, що дозволяє їм придумувати інноваційні рішення. Ця здатність з'єднувати точки і мислити цілісно є ознакою творчого мислення. Нарешті, творчі мислителі сприймають двозначність і невідзначеність» [2, с. 111].

Задля досягнення результативності конвергентної музичної освіти потрібно працювати в групах над складними проектами, як-от міждисциплінарна співпраця за участю музикантів, веб-дизайнерів, програмістів, яка дозволяє створити інтерактивні музичні додатки. Принцип діалогу культур, який з необхідністю актуалізувався в ХХ–ХХІ столітті, реалізується через проєктні ініціативи, в яких демонструється мистецтво різних культур, етнічних груп тощо. Прикладом цього є різноманітні стилі, як-от *world music*. Соціальна спрямованість конвергентної освіти виражається у чіткому усвідомленні студентами суспільного впливу музики, адже беручи участь у громадських проєктах чи ініціативах, спрямованих на вирішення соціальних проблем, вони виховують у собі почуття відповідальності та цілеспрямованості.

Звісно, що закордонний досвід впровадження конвергентної освіти щодо підготовки музикантів виявляється більш прогресивним, порівняно з вітчизняним, тому може бути розглянутим в якості певного зразка. Розглянемо це питання більш ґрунтовно. Наразі існує ряд програм, ініціатив та об'єднань, що працюють в напрямку конвергентного навчання. В ряді з них акцентовано увагу на поєднання музики, культурології тощо. Міжнародна організація «Молоді музиканти» (*Jeunesses Musicales International, JMI*) визнана найбільшою у світі молодіжною музичною мережею, заснованою в Брюсселі, Бельгія, у 1945 році. Працюючи по всьому світу, JMI здебільшого має філіали у таких країнах Європи, як Бельгія, Німеччина, Франція та Нідерланди. Організація зосереджується на розширенні можливостей молоді за допомогою музики, наголошуючи на міжкультурному діалозі, творчості та соціальній інтеграції. Її програми задовольняють широкий спектр музичних інтересів та рівнів майстерності. Наприклад, програма «Етно» сприяє обміну традиційною музикою та фольклором, об'єднуючи молодих музикантів з різних країн для навчання та спільної роботи над виступами, що демонструють культурне розмаїття. Крім того, JMI надає освіту в галузі класичної музики через впровадження оркестрів та майстер-класів. Окрім виконавської діяльності, JMI включає музику в міждисциплінарні та соціальні проєкти. Хоча штаб-квартира JMI розташована в Бельгії, її діяльність охоплює різні країни, зокрема, такі програми, як «Музичні зустрічі» у Франції, міжнародні ініціативи молодіжних оркестрів у Німеччині та табори етнічної музики у Швеції та Словенії. Таке широке охоплення та цілісний підхід до музичної освіти позиціонує JMI як ключову інституцію, що сприяє культурному обміну, музичним інноваціям та розширенню можливостей молоді за допомогою музики в сучасному світі.

Проєкт Європейської музичної ради «ExTra! Exchange Traditions» є прикладом інтеграції культурної спадщини в музичну освіту шляхом сприяння обміну різноманітними музичними традиціями по всій Європі. Ця ініціатива зосереджена на поєднанні музичних традицій іммігрантів та культурних меншин з усталеними європейськими музичними практиками, сприяючи міжкультурному діалогу та взаєморозумінню. Через майстер-класи, вистави та освітні програми «ExTra!» підкреслює важливість музики як інструменту для подолання культурних відмінностей та зміцнення соціальної згуртованості. Проєкт працює в різних країнах Європи, залучаючи місцеві громади та професійних музикантів до динамічного обміну знаннями та традиціями. Такий підхід не лише зберігає та відроджує музичну спадщину, але й озброює учасників навичками та чутливістю, необхідними для того, щоб орієнтуватися в культурному розмаїтті

сучасного світу. Інтегруючи традиційну музику в ширші освітні та культурні рамки, проєкт «ExTra!» підкреслює роль музики як засобу сприяння інклюзивності у глобалізованому суспільстві.

El Sistema USA є яскравим прикладом програми музичної освіти, що поєднує соціальний розвиток із музичним навчанням, натхненний оригінальною ініціативою El Sistema у Венесуелі. Діючи по всій території США, програма надає безкоштовну музичну освіту для малозабезпечених верств населення з акцентом на сприянні соціальним змінам та розширенні можливостей молоді через трансформаційну силу музики. В основі місії програми лежить віра в те, що музика може слугувати інструментом для подолання соціальної нерівності, пропонуючи учасникам можливості для особистісного зростання, командної роботи та залучення до громадської діяльності. El Sistema USA наголошує на інклюзивності та доступності, адаптуючи свою навчальну програму для розвитку не лише музичних навичок, а й важливих життєвих компетенцій, таких як дисципліна, впевненість та співпраця. Структура програми включає участь у оркестрах, хорах та інших ансамблевих форматах, що сприяють колективному навчанням та обміну мистецьким досвідом. Інтегруючи музику з соціальним та емоційним розвитком, El Sistema USA демонструє, як мистецька освіта може виходити за межі технічної майстерності, забезпечуючи молодь навичками та цінностями, необхідними для процвітання як музикантів, так і повноцінних членів суспільства.

El Sistema USA, ExTra! Exchange Traditions та Jeunesses Musicales International є програмами, які втілюють принципи конвергентної освіти. Кожна програма виходить за рамки традиційної музичної освіти і спрямована на досягнення різноманітних цілей, що відображають ключові принципи конвергентної освіти. El Sistema USA інтегрує музичну освіту з соціальним розвитком, використовуючи ансамблеве навчання для розвитку життєвих навичок у молоді, яка не отримує достатньої уваги, таких як співпраця, дисципліна та стійкість. Аналогічно, програма «ExTra! Exchange Traditions» сприяє міжкультурному діалогу, поєднуючи музичну спадщину іммігрантів та культурних меншин з європейськими традиціями. Усі три програми включають аспекти соціальних наук, культурології в музичні рамки, збагачуючи освітній досвід та виходячи за межі попередньої освітньої традиції. Акцент на групових заняттях сприяє командній роботі та взаєморозумінню між учасниками. Спираючись на різноманітні музичні традиції та залучаючи учасників з різним походженням, ці програми підкреслюють важливість інклюзивності в освіті. Вони спрямовані на розвиток таких навичок, як критичне мислення, емпатія, адаптивність і творчість, які є наразі вкрай важливими.

Децо в іншому ключі розкривається принцип конвергентної освіти у програмі з написання музики для відеоігор Музичного коледжу Берклі (The Berklee College of Music's Video Game Scoring Program), яка представляє інноваційне поєднання музичної освіти з інтерактивними медіа та технологіями. Пропонована навчальна програма надає студентам спеціалізовані навички, необхідні для написання, оркестрування та продюсування музики для відеоігор, що стає все більш значущим сектором індустрії розваг. Програма наголошує на міждисциплінарній співпраці, поєднуючи музичну підготовку з вивченням саунд-дизайну, аудіоінженерії та інтерактивних методів створення музики. Студенти отримують практичний досвід використання найсучасніших технологій та інструментів, таких як програмне забезпечення FMOD та Wwise, для створення адаптивних саундтреків, які динамічно реагують на дії гравців у грі.

Навчальна програма також включає ознайомлення з індустріальними практиками, навчаючи студентів орієнтуватися в професійних робочих процесах команд розробників ігор, одночасно розвиваючи творчість і технічні знання. Інтегруючи музичну композицію з цифровими та інтерактивними медіа, програма Берклі готує випускників до вирішення унікальних завдань щодо створення музики для відеоігор, що дає їм змогу досягти успіху у галузі, яка постійно розвивається. Такий підхід підкреслює роль конвергентної освіти у подоланні розриву між традиційними музичними дисциплінами та новими технологічними додатками, демонструючи, як музиканти можуть адаптувати своє ремесло до нових творчих можливостей у цифрову епоху.

В країнах Сходу також можна прослідкувати прагнення до формування конвергентної освіти. Огляд цієї практики окреслює в своїй публікації О. Кім. «Корейські педагоги вбачають майбутнє освіти як прогрес у інтеграційних процесах. У навчанні підкреслюються органічні зв'язки між предметами задля сприяння зближенню людських ресурсів, необхідних для сучасного суспільства. Отже, в академічній сфері просуваються міждисциплінарні дослідження, межі та конвергенція культурного сектору стають все більш і більш окресленими» [3, с. 110]. У Південній Кореї впроваджуються інноваційні підходи до музичної освіти, що ґрунтуються на інтеграції музики з іншими навчальними дисциплінами. Наприклад, Кі Кьонг-сук пропонує поєднувати музичне мистецтво з літературою через вивчення пансорі – традиційного корейського жанру, який дозволяє учням краще усвідомлювати як музичні, так і літературні елементи. Методика Шін Чанг-шіка орієнтується на поєднання мистецтва з точними науками, такими як математика. Вона спрямована на модернізацію

уроків, створення міждисциплінарних освітніх моделей і розвиток творчих здібностей учнів.

Програма «Разом зі світом», розроблена Нам Чі-йонг, об'єднує музику з географією, суспільствознавством та етичними дисциплінами. Так, у рамках цієї програми учні знайомляться з африканською музикою, її зв'язком із традиціями народів Танзанії, а також із культурними й природними аспектами регіону. Кім Йонг-шік пропонує методичний підхід до створення програм, що поєднують музику з іншими предметами. Одним із прикладів є навчальний план, який стимулює екологічну свідомість через написання пісень про охорону природи, водночас залучаючи учнів до творчих командних завдань. Те Чін-мі виділяє важливість поєднання мистецтва із соціальними, гуманітарними та природничими дисциплінами. Його підхід підкреслює роль мистецтва у розвитку міждисциплінарного мислення і творчих навичок учнів, сприяючи інтеграції різноманітних знань. Таким чином можна пересвідчитись у тому, що корейські освітні методики в музичній сфері сприяють не лише глибшому розумінню музики, а й формуванню широкого міждисциплінарного підходу до навчання.

Впровадження конвергентної музичної освіти в Україні має значний потенціал. Перспективним напрямком є інтегрування народних музичних традицій різних регіонів в міждисциплінарні проекти, де студенти можуть досліджувати зв'язки між музикою, історією та культурологією. Наприклад етно-джазові фестивалі виявляють потенціал формування інноваційних композицій та перформансів на основі фольклору.

В українському просторі активно впроваджуються цифрові платформи, типу Moodle та Microsoft Teams, які у музичній освіті можуть дозволити студентам створювати мультимедійні проекти та ділитися ними, співпрацювати дистанційно та мати доступ до цифрових ресурсів. Поява курсів у ЗВО мистецького спрямування, що поєднують технології та музику, формують фахівців у сфері звукорежисури, музичного виробництва, цифрової обробки та запису звуку.

Попри наявні перспективні, варто зазначити щодо проблемних аспектів, які стосуються вітчизняної освіти. В Україні бракує технологічної інфраструктури, необхідної для впровадження конвергентної освіти. Високоякісні цифрові інструменти, програмне забезпечення та мультимедійні засоби мають важливе значення, але, як правило, вони фінансово недоступні, особливо в умовах війни. Успішне впровадження конвергентної музичної освіти вимагає від викладачів навичок міждисциплінарного викладання та роботи з цифровими інструментами. Наразі можливості професійного розвитку в цих сферах обмежені. Економічні, соціальні та психологічні наслідки війни також створюють значні перешкоди для освітніх реформ.

Доцільним є впровадження пілотних проектів, які б реалізовувались завдяки партнерським угодам з міжнародними організаціями, грантовій підтримці ЄС та США. Розробка навчальних програм для викладачів з міждисциплінарних методів викладання з акцентом на цифрові інструменти та культурну інтеграцію є вкрай важливою.

Висновки. У статті окреслюється концепція конвергентної музичної освіти як трансформаційний підхід, що інтегрує музику з різними науками для розвитку міждисциплінарних навичок та адаптивності в цифрову епоху. Спираючись на приклади з різних країн, висвітлено такі успішні програми, як El Sistema USA, що поєднує музичну освіту з соціальним розвитком, Jeunesses Musicales International та ExTra! Exchange Traditions in Europe, які фокусуються на міжкультурному діалозі та збереженні музичної спадщини, а також інноваційні корейські підходи, що поєднують музику з літературою, географією та етикою. Програма Берклі з написання музики для відеоігор ілюструє потенціал інтеграції музичної освіти з передовими технологіями. Визначено можливості для впровадження цих моделей в Україні шляхом використання цифрових платформ, таких як Moodle та Microsoft Teams, а також включення традиційної музики в міждисциплінарні проекти, такі як етно-джазові фестивалі. Однак такі виклики, як обмежена інфраструктура, недостатня підготовка викладачів та фінансові труднощі, потребують уваги. Подолання цих бар'єрів через міжнародне партнерство, грантове фінансування та спеціальні програми підготовки викладачів може розкрити потенціал конвергентної музичної освіти для збагачення творчості, інновацій та культурного взаєморозуміння, водночас задовольняючи потреби сучасних освітніх систем.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Динаміка розвитку інтелектуальних здібностей обдарованої особистості у підлітковому віці: Монографія / О. Ю. Буров, В. В. Рибалка, Н. Д. Вінник та ін.; За ред. О. Ю. Бутова. Київ : ТОВ «Інфосистем», 2012. 258 с.
2. Капранова Л.Г. Креативність мислення як запорука прийняття нестандартних бізнес – рішень. *Вісник Приазовського Державного Технічного Університету*. 2023. № 1(38). С. 106–111.
3. Кім О. Інтеграційні процеси в освітніх системах України, Заходу і Республіки Корея. *International Science Journal of Education & Linguistics*, 2022. 1(3). С. 107–119.
4. Небога О. Г. Технологічна диверсифікація музичної освіти: погляди сучасних зарубіжних дослідників. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал*. 2023. № 1. С. 259–263.
5. Руденко Н., Зайцева С. Впровадження елементів Steam-освіти на заняттях з іноземної мови в умовах онлайн-навчання. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2022. Вип 57, том 2. С. 277–284.